

UNITAT DIDÀCTICA IV: L'ECONOMIA

I. ACTIVITATS DE MOTIVACIÓ/ AVALUACIÓ INICIAL.

1. Observa les dades següents sobre la població ocupada per sectors a les Illes Balears i contesta les següents qüestions:

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
1976	17,13	19,2	11,32	52,27
1986	6,05	20,78	12,7	60,48
1996	2,13	14,13	10,77	72,98
2006	0,89	3,51	18,19	77,41

- Elabora un gràfic de línies amb l' Excel per poder seguir l'evolució de cada sector.
- Quines són les activitats econòmiques de les Illes Balears que estan perdent població activa ocupada? Quins creus que són els motius d'aquesta pèrdua?
- Quines són les activitats que estan guanyant població activa ocupada? Per què creus que passa això?
- Compra les dades de la taula referent al 2006, amb les que et presentem a continuació. Quines semblances i diferències hi ha entre la distribució de la població per sectors econòmics al conjunt de les Illes Balears i a Menorca?

MENORCA	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2006	0,59	5,37	18,18	75,87

II. ACTIVITATS DE DESENVOLUPAMENT.

1. Defineix sector primari, sector secundari i sector terciari. Seguidament, elabora un quadre amb tres columnes, una per cadascun dels sectors definits anteriorment, i apunta-hi exemples d'activitats que s'inclouen en cadascun d'ells.
2. Descriu els diferents tipus de règim de tinença de la terra. Posa especial atenció al tipus que més es practica a Menorca.
3. Fes una llista de tots els cultius que es poden sembrar en les explotacions ramaderes de l'illa i digues quines són les seves utilitats. Busca fotos o imatges per Internet, o bé fes-les amb la teva pròpia càmera. Quan tinguis tota la informació, elabora una espècie de catàleg on ha d'aparèixer el nom, la utilitat i una fotografia.
4. Tria set eines o màquines que s'utilitzen per fer les feines del camp. Busca la definició, una fotografia o imatge, i per a quines feines s'empren. A més a més, busca informació en algun llibre de com es feien antigament aquestes feines, quan les màquines encara no existien.
5. Quines són les tècniques de pesca que s'utilitzen a Menorca? Busca informació sobre cadascun dels tipus en algun llibre especialitzat de pesca o bé per Internet.

6. Contesta el bloc de preguntes que tens a continuació referent a la indústria menorquina:
  - a. Quines són les principals limitacions de la indústria menorquina? Són les mateixes actualment que quan va començar la seva expansió?
  - b. L'economia de Menorca abans del seu naixement es basava en l' autoabastiment. Saps que vol dir això? Creus que actualment pot haver-hi algun indret al món que es trobi en aquesta situació?
  - c. Quins són els principals sectors industrials que actualment trobem a Menorca? Són els mateixos que al segle XIX? Explica les causes d'aquesta diferència.
  - d. Enumera i explica les principals característiques de la indústria menorquina.
7. Quina és la tasca que desenvolupa SEBIME?
8. Resumeix les conseqüències que té la celebració de la fira EuroBijoux per l'economia de l'illa.
9. Quins són els diferents tipus de turisme que es poden practicar a Menorca? Explica'ls i posa exemples de cadascun d'ells.

III. ACTIVITATS DE CONSOLIDACIÓ.

1. Mitjançant petits grups de treball i després amb tota la classe, defineix en quin grup de població es troben els components de la teva família segons aquestes definicions. Després respon les qüestions que se't plantegen a continuació i poseu-les en comú amb la resta de la classe.
  - Població activa: són totes les persones que a partir dels 16 anys tenen ocupació o estan disponibles i fan gestions per incorporar-se al treball durant el període en què es fa l'enquesta corresponent (es considera una setmana).
  - Població inactiva: són totes les persones que a partir dels 16 anys treballen exclusivament a la llar, que estudien i no treballen, que estan jubilats o retirats de l'activitat econòmica, que estan incapacitats per treballar o que estan en situacions equiparables. Es considera com a inactiva si aquesta situació s'ha donat durant una setmana.
  - Població comptada a part: grup de persones que compleixen el servei militar o civil obligatori independentment que treballin durant el període de l'enquesta corresponent.
  - Població ocupada: persones que a partir des 16 anys treballen en una ocupació estable o ocasional durant el període de referència de l'enquesta.
  - Població desocupada: persones que tenen 16 anys o més i que no treballen, que busquen feina i que estan disponibles per treballar durant el període de referència de l'enquesta. Es poden diferenciar entre les que busquen la primera feina i les que ja han treballat anteriorment.
- a. Aquesta és la informació que es fa servir per donar dades estadístiques del mercat de treball. Què us sembla aquesta classificació?

- b. Amb l'ajut del professor/a i amb el teu grup de treball classifiqueu l'activitat de la "població activa" del components de la vostra família en:
- sector primari / sector secundari / sector terciari
- c. Quin sector domina en el vostre grup? I en tota la classe? Coincideix l'ordre o proporcionalitat amb les dades estadístiques globals de l'illa?

2. Observa aquestes dades sobre l'evolució de la superfície de cultiu (has.) entre els anys 1988, 1993 i 2001 i respon a les següents preguntes:

	1988	1993	2000
Total farratges	13045,2	14597,2	15219,32
Total gra	4543,4	4134,2	3503,15
TOTAL	17588,6	18731	18722,47

- a. En quin període s'ha donat un major augment de la superfície de cultiu? Passa el mateix amb els farratges que amb els cultius de gra?
- b. Comptant que la major part de farratges són per alimentar el bestiar i el gra s'empra per l'elaboració, principalment de productes pel consum humà, explica quines són les causes d'aquesta evolució. Compara-les amb les característiques del sector agrari menorquí.
- c. Reflexiona amb petits grups sobre aquesta qüestió: s'ha de preservar l'agricultura de Menorca o aquest espai s'ha de deixar per a infraestructures i altres activitats econòmiques com la indústria o el turisme? Seguint les instruccions del professor/a feu un debat entre tota la classe amb les aportacions de cada grup.

3. Llegeix la notícia *Menorca ya tiene su propio aceite de oliva* i respon les següents qüestions (*Document 19*) :

- Com sorgeix la idea d'elaborar un oli d'oliva a l'illa? Quins passos es van seguir?
- La notícia ens parla de la “diversificació” del sector agrari menorquí. Saps què vol dir? Consideres que aquesta iniciativa de produir oli d'oliva n'és un bon exemple?
- Per què Biel Barceló ha optat per treure al mercat només 200 botelles?
- Quina creus que serà la resposta de la població menorquina davant aquest nou producte?
- Quines són les previsions de futur que té el productor?
- Busca alguna notícia on es parli d'aquesta denominació d'origen específica que reclamen els productors d'oli artesanals d' Espanya.

4. Com ja s'ha vist COINGA té un caràcter únic a l'illa de Menorca. Per saber-ne una mica més sobre aquesta cooperativa menorquina et proposem que entris a la plana web www.coinga.com i complementis la informació, tot contestant les següents qüestions:

- a. Quin és l'origen del formatge a Menorca?
- b. Com s'elabora antigament el formatge? I en l'actualitat?
- c. Enumera les principals característiques que defineixen el formatge de Maó- Menorca.
- d. Quanta gent treballa actualment a COINGA?
- e. Fes una llista del ventall de productes que s'hi elaboren i es comercialitzen.
- f. Menciona alguns dels premis amb els quals ha estat guardonat el formatge de Maó COINGA.

- g. Qui és l'encarregat de regular els processos de producció del formatge Maó? Quan es va crear? Quines són les principals tasques que desenvolupa?
- h. Busca informació sobre altres formatges que es facin amb llet de vaca i fes una espècie de quadre comparatiu on apareguin les diferències i alguna possible similituds entre ells.
- i. Amb de les dades següents, elabora un gràfic per veure reflectida l'exportació del formatge COINGA durant l'any 2005 i 2006.

PAÏSOS	KG ANY 2005	KG ANY 2006
ALEMANYA	12.400	10.548
ANDORRA	265	
AUSTRÀLIA	993	1.443
ÀUSTRIA	1.774	1.457
BÈLGICA	1.275	730
CANADÀ	62	51
DINAMARCA	2.295	3.742
EE.UU.	18.720	19.111
FINLÀNDIA	283	639
FRANÇA	31	690
HOLANDA	1.331	1.504
IRLANDA	73	
ITÀLIA	280	70
JAPÓ	261	335
NORUEGA		76
REGNE UNIT	1.221	1.856
RUSIA	209	
SUÈCIA	127	633
SUISSA	23	6
XINA	86	170
TOTAL	41.709	43.061

Observa el gràfic i respon les següents qüestions:

- En quin any s'ha exportat més?
- Quins són els 4 principals països on més s'exporta? I els quatre què menys?
- Hi ha algun país que durant el 2005 s'hi exportés i que al 2006 s'hagi paralytitzat aquesta exportació? Quins creus que poden ser els motius?
- A quins nous països s'ha començat a exportar durant el 2006?
- On es produeixen els canvis més significatius, d'augment o reducció, de les exportacions?
- Sabies que el formatge de Maó COINGA es venia a tots aquests països? Reflexiona sobre aquest fet.

5. A partir del plànol d'un polígon industrial, complementa el nom de les diferents indústries, comerços, empreses, etc. que estan allà situades. Per aconseguir el plànol, elegiu un representant de la classe perquè vagi a l'Ajuntament del vostre poble i el sol·liciti.

Després contesta aquestes preguntes:

- Quan van ser creades?
- Han estat sempre situades en el polígon?
- Específica la quantitat que hi ha d'empreses productores, distribuïdores, comerços, etc. Elabora un diagrama de barres amb l' Excel on apareguin representats els percentatges.
- Quins són els canvis més importants que han experimentat?

6. Observa les dades de la taula sobre el nombre de turistes que arriben cada any a Menorca i respon les preguntes:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Total	1.043.834	1.007.747	1.058.019	1.043.099	1.004.095	1.093.539
Espanyols	170.312	182.347	221.668	240.157	248.695	364.538
Estrangers	873.522	825.400	836.351	802.942	755.400	729.001

1. En quin moment l'entrada de turistes a Menorca pateix el major descens? Es pot comparar amb algun altre període de la sèrie?
2. Els turistes espanyols i els estrangers segueixen la mateixa dinàmica? En què es diferencien?
3. Amb el vostre grup de treball parleu sobre quines creieu que són les causes dels descens del nombre de turistes que visiten Menorca, i després poseu en comú les idees amb la resta de la classe.

7. Fes un gràfic amb les dades de l'evolució d'entrades i sortides de passatgers als ports de Menorca. Amb l'ajuda del professor/a parleu sobre quin és el tipus de gràfic més adient per representar aquestes dades i quin esquema heu de seguir per comentar-lo.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Port de Maó	216.233	220.423	230.844	251.930	207.448	227.599	267.327
Port de Ciutadella	91.900	98.248	109.923	136.544	229.740	235.714	196.606

8. Marca en un mapa les principals zones turístiques de l'illa. Per saber quines són i on es troben ubicades consulteu llibres, Internet o demaneu ajuda al professor/a (*Document 1*).
9. A partir de la taula de la captura de peixos, de la Confraria de Pescadors de Maó, fes una llista de les 10 espècies que més es pesquen a l'illa, després calcula el preu total que s'obté (*Documents 20 i 20a*). Saps com és cuinen habitualment aquestes espècies? Posa exemples.

10. Aneu a una oficina de turisme, a l'ajuntament del vostre poble, a l'aeroport o a algun altre lloc on disposin de fullets turístics pels visitants que vénen a l'illa. A partir d'aquí, per grups, elaboreu un anàlisi del fullet turístic seguint les pautes següents.

- a. Anàlisi del text. S'han de tractar els atractius del territori (naturals, culturals, econòmics, de seguretat) que es destaquen en el text.
- b. Anàlisi de les imatges. Quins són els aspectes que més criden l'atenció i si concedeixen amb el text. Estan molt allunyats de la realitat per tal de fer una millor propaganda o li són fidels?
- c. Tipus de turisme: objectiu de la publicitat. Quin tipus de turisme es pretén atreure.
- d. Aspectes que milloraries del fullet que tinguis a les mans.

Després d'haver fet l'anàlisi feu una posada amb comú amb la resta de la classe i discutiu sobre el fullet turístic que considereu més apropiat per promocionar Menorca.

11. Elabora un llistat d'aquelles empreses que depenen del turisme i no són hotels, restaurants, etc. Especifica el seu nom i a què es dediquen.

12. Consideres que la xarxa de transport públic de Menorca és prou complexa i satisfà les necessitat de la majoria dels habitants de l'illa i visitants? I del preu dels bitllets, que n'opines? Et proposem que reflexioneu sobre aquest tema a partir de la comparació amb la xarxa de transports metropolitans de la ciutat de Barcelona. És evident que es tracta de dos casos força diferents, però serà interessant!

Entre d'altres, cal tenir en compte els següents aspectes:

- Barcelona és una ciutat i Menorca és una illa.
- El preu dels bitllets. Pots consultar la web www.tmb.net i la del www.cime.es per saber els diferents tipus de targetes que existeixen, els preus, etc.
- L'ús del vehicle propi en els dos casos. Què surt més rentable?
- La complexitat o senzillesa de les xarxes de transport.

IV. ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ:

1. Mireu el documental *Es Llogaret* o algun altre de semblant i després feu un debat al voltant de l'abandonament del camp i la desaparició dels pagesos a Menorca.
  - Quins són els motius principals que empenyen al protagonista a deixar la seva feina? Es corresponen amb els principals motius de l'abandonament del camp de Menorca avui?
  - Creieu que el camp rep totes les atencions que necessita per part de les institucions?
  - Què es podria fer per evitar o bé reduir aquest abandonament? Proposeu algunes alternatives.

2. Algondaret Nou és una explotació agrària on es practica l'agricultura ecològica. Entra al següent enllaç http://www.ompib.org/reg/pdfcasos/18_a_a_algondaret.pdf i contesta les següents qüestions per conèixer de més a prop en què consisteix aquest tipus d'agricultura.

- Saps en què consisteix l'agricultura ecològica? Quin són els seus principals objectius?
- On es troba situat Algondaret Nou? Defineix breument les característiques de l'explotació.
- Com sorgeix la iniciativa per a la reconversió a l'agricultura ecològica? Quin procés es va seguir? Quines són les principals accions que es van portar a terme?
- Quin és el principal producte que s'hi produeix?
- Què és el CAE? Quines tasques desenvolupa?
- Resumeix les bones pràctiques que es realitzen a Algondaret Nou.
- Quins productes és comercialitzen? Quina és la via de comercialització?
- Que n'opines sobre l'agricultura ecològica? Consideres que més llocs de Menorca haurien de seguir l'exemple?

Ara que ja sabeu en què consisteix l'agricultura ecològica podeu realitzar una sortida a Algondaret Nou i conèixer en directe el que heu après.

3. Visita a COINGA per conèixer de primera mà aquesta cooperativa que es dedica principalment a la indústria formatgera.

4. Les indústries del calçat a Menorca tenen un pes important en l'economia de l'illa de Menorca. Seguidament es proposem que coneguis una mica més aquest tipus d'empreses.

Dividiu la classe en grups i que cadascun d'ells triï una empresa de l'illa dedicada al calçat. Algunes d'elles tenen plana web www.ponsquintana.com , www.mascaro.com , www.patricia.es , o sinó, en el cas de les que no en tenen, us podeu dirigir directament a l'empresa perquè us proporcionin la informació necessària.

Les dades i informacions que heu de recollir són les següents:

- a. Història de l'empresa: any de fundació, qui va fundar-la, els primers productes que es van fabricar, etc.
- b. Planta de producció: ubicació, plantilla de treballadors, etc.
- c. Disseny dels productes: autors, fonts d'inspiració, etc.
- d. Materials que utilitzen i llocs d' on els compren.
- e. Producte /es més característics a dins de la seva empresa.
- f. Llocs i punts de venda dels seus productes. Cal que ho marqueu en un mapa mundial.
- g. Fires a les que assisteixen per promocionar els seus productes.

Quan hagueu recopilat tota la informació, imagineu-vos que treballeu per una agència de publicitat i que heu d'elaborar una espècie de petit llibre que servirà a l'empresa per promocionar-se. Sempre que sigui possible, heu d'incloure imatges o fotografies.

5. En aquest tema has vist les característiques de l'activitat agrícola, de la indústria i dels serveis. Fins ara tot han estat textos i dades on les opinions de les persones implicades no apareixien. Has pensat alguna vegada què poden pensar els pagesos sobre l'agricultura; el treballador i l'empresari d'una fàbrica sobre la indústria; o un conductor d'autobús sobre el servei del transport?

Et proposem que en petits grups dissenyeu i feu una recerca sobre un dels següents temes:

- Els problemes i satisfaccions més importants que tenen els pagesos del vostre municipi de residència. Podeu fer una entrevista a dos o tres pagesos diferents. Si és possible, seria interessant fer una visita als camps de conreu per obtenir informació sobre el terreny.
- Els problemes i satisfaccions més importants dels treballadors i dels directius d'una o dues fàbriques del vostre municipi de residència. Podeu fer una entrevista a dos o tres treballadors i un directiu de la mateixa fàbrica. Si és possible, amb l'ajut del professor/a podríeu demanar una visita a la fàbrica per observar directament els processos de producció, organització i els problemes o situacions que facin referència a les persones entrevistades.
- Els problemes i satisfaccions més importants de diferents serveis com ara: botigues de roba, d'alimentació, de calçat; un banc; una escola; un xofer d'autobús,... Seria interessant poder visitar els diferents serveis i fer fotografies, així com obtenir tot tipus d'informació (propaganda, preus, tipus de clients, comportament de les persones,...)
- Els problemes i satisfaccions més importants dels consumidors. Podeu fer una entrevista o enquesta a diferents persones com ara consumidores de productes agrícoles, de productes manufacturats i de serveis. Podeu tenir presents algunes variables com ara l'edat i el sexe.

Seria molt interessant que poguéssiu fotografiar o filmar aquestes visites i entrevistes. Recordeu, però, que per fer-ho, s'ha de demanar permís.

Amb l'ajuda del professor/a, que haurà organitzat els grups, comenceu a preparar la recerca. Et proposem un guió de treball:

- b. Definiu la informació que uns interessa obtenir.
- c. Penseu a quines persones, fàbrica o servei interessa i podeu fer les enquestes i entrevistes.
- d. En el cas de l'enquesta als consumidors, decidiu les característiques de la població a la qual fareu l'enquesta i la mostra que prendreu.
- e. Dissenyeu el guió de l'entrevista o enquesta (tipus d'entrevista o enquesta, ordre i tipus de preguntes...).
- f. Decidiu sobre l'enregistrament de la informació (cassete, gravadora de mp3, màquina fotogràfica, càmera de vídeo...).
- g. Penseu sobre el tractament que voleu donar a la informació de les enquestes i a tota la informació complementària que obtingueu.
- h. Mostreu al professor/a l'enquesta; si podeu fer-ne una prova prèvia amb alguna persona, seria molt útil. Feu-hi les rectificacions necessàries.
- i. Redacteu l'enquesta o guió d'entrevista de forma definitiva.

Després de la recerca segur que teniu molta informació. Haureu de seleccionar i organitzar tota la que considereu necessària per tal de poder redactar algun informe o conclusions.

Cada grup haurà de fer una exposició dels resultats de la vostra recerca a la resta de la classe. Finalment, i seguint les instruccions del professor/a, amb el material de tots els grups podeu organitzar una exposició sobre l'activitat econòmica del vostre poble amb les idees més importants, fotografies, gràfics, plànols, material de publicitat, objectes... En aquesta exposició podeu incorporar-hi els temes tractats sobre l'economia de Menorca i fer-n'hi referència.

6. A l'hora de mirar l'evolució de la indústria turística, creus que només s'ha de tenir en compte el número de places d'allotjament que s'ofereixen, o s'han de mirar altres factors? Què consideres més beneficiós, més turistes durant menys dies o menys turistes durant més dies? Raona la teva resposta i establiu un debat a classe tenint en compte els factors següents:
- Les diferències econòmiques entre els tipus de turisme, de llarga durada o de curta durada.
  - Aspectes medioambientals.

Aquestes dades sobre el turisme a Menorca les podeu trobareu a http://www.inestur.es/documentos/810_mi.pdf

7. Imagina que tens uns companys d'intercanvi alemanys que vénen a passar 5 dies a Menorca. En grups de 3 o 4 persones dissenyeu una petita guia amb informació sobre l'illa i un itinerari per Menorca. Heu de seleccionar els llocs que considereu més representatius de l'illa, combinar el sol i la platja amb rutes pels monuments i edificis més emblemàtics de l'illa, visites a alguna empresa representativa, etc. També cal tenir en compte la xarxa de transports de l'illa, ja que en la majoria de casos haureu d'anar en autobús.

8. Busca en blogs personals d'Internet les experiències i impressions de persones que hagin visitat l'illa de Menorca. Quan n'hagis trobat quatre o cinc fes una valoració de cadascun d'ells i fes una llista dels aspectes positius i negatius que es destaquin. Possiblement alguns es repetiran. Un cop hagueu fet l'activitat individualment, feu una posada en comú a la classe i elaboreu una única llista on quedi reflectit el que més els hi ha agradat als visitants, i aquells aspectes que hagin criticat i que segons ells s'haurien de millorar.